

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat

Aluehallitus 13.12.2023 § X

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
2. Lainsäädäntöperusta	4
3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut hyvinvointialueen hallintosäännössä.....	4
4. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitteet ja tavoitteet	6
5. Sisäisen valvonnan kohteet ja menettelytavat	7
5.1. Hallinto ja päätöksenteko	7
5.2. Henkilöstöasiat	9
5.3. Talous.....	11
5.4. Hankinnat ja sopimukset	15
5.5. Tietoturva ja tietosuoja	15
5.6. Väärinkäytösten ilmoituskanava (Whistleblow)	16
5.7. Omavalvontaohjelmat	17
5.8. Asiakaspalaute sekä asiakas- ja potilasturvallisuusilmoitukset	17
6. Riskienhallinta	18
6.1. Riskien luokittelu	19
6.2. Riskien arvioinnissa huomioitavat kansalliset ohjeistukset	21
6.3. Riskienhallinnan toteutus, vastuut ja raportointi	22

1. Johdanto

Hyvinvointialueesta annetun lain (Hyvinvointialuelaki 611/2021) 22 §:n 2 momentin 7. kohdan mukaan aluevaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet oli aiemmin sisällytetty osaksi hyvinvointialueen hallintosääntöä, ja kokouksessaan 11.9.2023 § 92 aluevaltuusto päätti hyväksyä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet omaksi dokumentikseen.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosäännön 93 §:n mukaan aluehallitus hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa hyvinvointialueen johtamisjärjestelmää sekä johtamisen välineitä. Niiden tavoitteena on edistää hyvää hallintoa ja laadukasta johtamista, uhkien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä sekä toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuutta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa on määritelty sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana hyvinvointialueen johtamis- ja hallintojärjestelmää seuraavasti:

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista huomioiden toiminnan laatu, laajuus ja monimuotoisuus, ja niiden tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Sisäisen valvonnan on oltava riittävää ja oikeassa suhteessa toimintaan ja sen sisältämiin riskeihin. Toimiva sisäinen valvonta myös ehkäisee ja paljastaa väärinkäytöksiä. Johdon ja esihenkilöiden velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin.

Kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyy myös hyvinvointialueen omavalvontaohjelma, jonka avulla hyvinvointialue palvelunjärjestäjänä ohjaa ja valvoo järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa, ja palveluntuottajat sosiaali- ja terveystalveissa varmistavat palveluiden tuottamiseen kuuluvan laadun sekä jatkuvuuden.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat kaikkia Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimielimiä, johtoa ja esihenkilöitä sekä kaikkea hyvinvointialueen toimintaa, josta hyvinvointialue vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

2. Lainsäädäntöperusta

Hyvinvointialuelain (611/2021) 22 §:n 2. mom. 7 kohdan mukaan aluevaltuuston tehtävänä on päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Hyvinvointialuelain 43 §:n 1 mom. 7 kohdan mukaan aluehallituksen tulee huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Hyvinvointialuelain 119 §:n 1. mom. mukaan toimintakertomuksessa on annettava tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Hyvinvointialuelain 127 §:n 1 mom. 4 kohdan mukaan tilintarkastajan on tarkastettava, onko hyvinvointialueen sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Hyvinvointialuelain 95 §:n mukaan hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta ja sopimusten hallinnasta.

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut hyvinvointialueen hallintosäännössä

Hyvinvointialueen hallintosäännössä on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut seuraavasti:

- **Hallintosäännön § 3: Hyvinvointialueen johtamisjärjestelmä**
 - Aluehallitus vastaa hyvinvointialueen toiminnan yhteensovittamisesta, palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta, omistajaohjauksesta, henkilöstöpolitiikasta sekä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sopimushallinnan järjestämisestä.
- **Hallintosäännön § 23: Aluehallituksen tehtävät ja toimivalta**
 - Aluehallitus laissa säädettyjen tehtävien lisäksi: 10. antaa osana sisäisen valvonnan raportointia sekä toimintakertomuksessa tiedot turvallisuus- ja varautumisjärjestelyistä, keskeisistä johtopäätöksistä sekä myös selvityksen merkittävimmistä turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.
- **Hallintosäännön § 24: Pelastuslautakunnan tehtävät ja toimivalta**
 - Pelastuslautakunnan tehtävänä on 5. vastata toimialallaan sisäisestä valvonnasta ja sen toteutumisen järjestämisestä.
- **Hallintosäännön § 93: Aluehallituksen sisäisen valvonnan tehtävät**
 - Aluehallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omavalvontaohjelman ja varautumisen että hyvän hallinnon ja

lainmukaisuuden valvonnan järjestämisestä ja niiden toimeenpanon ja tuloksellisuuden valvonnasta, sekä:

1. hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat;
 2. hyväksyy omavalvontaohjelman;
 3. päättää raportoinnin aikataulun ja tavan;
 4. antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä;
 5. antaa vuosittaisessa raportissaan johtopäätökset ja selvityksen omavalvontaohjelman sekä varautumisen toimeenpanosta ja tuloksista
 6. hyväksyy sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman, johon perustuen arvioidaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuutta;
 7. vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten, että hyvinvointialueen toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan;
 8. vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä siten, että hyvinvointialueen toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskejä arvioidaan;
 9. hyväksyy sisäisen tarkastuksen valmistelun pohjalta sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevan toimintakertomukseen otettavan osion sekä
 10. valmistelee omavalvontaohjelman vuosittaisen raportin.
- **Hallintosäännön § 94: Hyvinvointialuejohtajan sisäisen valvonnan tehtävät**
 - Hyvinvointialuejohtaja:
 1. vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten, että hyvinvointialueen toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan;
 2. vastaa sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan järjestämisestä siten, että hyvinvointialueen toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskejä arvioidaan.
 - **Hallintosäännön § 95: Lautakunnan sisäisen valvonnan tehtävät**
 - Lautakunta vastaa toimialallaan sisäisestä valvonnasta ja sen toteutumisen järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Sisäiseen valvontaan kuuluu riskienhallinta, omavalvonta, varautuminen, hyvä hallinto ja lainmukaisuus eli vaatimustenmukaisuus sekä sopimushallinta. Lautakunta raportoi aluehallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta ja keskeisistä johtopäätöksistä.

- **Hallintosäännön § 96: Viranhaltijoiden ja esihenkilöiden sisäisen valvonnan tehtävät**
 - Sisäinen tarkastaja vastaa sisäisen valvonnan toiminnoista ja raportoi hyvinvointialuejohtajalle. Sisäinen tarkastus voidaan järjestää myös esimerkiksi yhteistoimintana muiden hyvinvointialueiden kanssa tai sitä voidaan hankkia ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Konsernijohto vastaa osaltaan sisäisen tarkastuksen tukena sisäisen valvonnan tehtävistä ja saatujen huomioiden ja raporttien käsittelystä. Toimialajohtajat sekä palvelualuejohtajat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan, mukaan lukien omaoikuvonta, varautuminen, hyvä hallinto, ja lainmukaisuus sekä sopimushallinnan toteutumisen toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta vastuualueellaan sekä raportoivat aluehallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Toimialajohtajat sekä palvelualuejohtajat ohjaavat ja seuraavat alaistaan toimintaa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.
- **Hallintosäännön § 97: Sisäinen tarkastus ja sen tehtävät**
 - Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoi arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpideehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus raportoi aluehallitukselle ja hyvinvointialuejohtajalle. Sisäinen tarkastus voi tehdä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen sekä Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Aluehallitus hyväksyy sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen.
- **Hallintosäännön § 87: Turvallisuus ja varautuminen**
 - Turvallisuus- ja varautumisyksikkö vastaa hyvinvointialueen yhteisten riskienhallinnan prosesseista.

4. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitteet ja tavoitteet

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan talouden ja toiminnan laillisuus, tuloksellisuus, varojen turvaaminen sekä johtamisen kannalta oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialueen toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäisen valvonnan tulee näkyä kaikissa hyvinvointialueen johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöissä.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sillä tarkoitetaan systemaattista, ennakoivaa ja kattavaa menettelytapaa, jonka avulla tunnistetaan ja arvioidaan toiminnan ja toimintaympäristön riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi ja

raportoimiseksi. Riskienhallinnan järjestämiseen sekä toimeenpanoon liittyy keskeisesti toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömydestä sekä turvallisuudesta huolehtiminen.

Riskillä tarkoitetaan mahdollista haitallista tapahtumaa tai tekijää, joka voi toteutuessaan aiheuttaa menetyksiä tai tappioita, vaarantaa tavoitteiden saavuttamista, hyvinvointialueen toimintaa, sen jatkuvuutta tai mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus:

- toiminnan turvaamisesta ja jatkuvuudesta kaikissa tilanteissa,
- hyvinvointialueen toiminnan tuloksellisuudesta ja tehokkuudesta,
- toiminnan ja talouden raportoinnin oikeellisuudesta ja tietojen luotettavuudesta,
- lakien, päätösten, sääntöjen ja annettujen ohjeiden noudattamisesta,
- resurssien ja omaisuuden turvaamisesta,
- toimialojen/yksiköiden yhdenmukaisesta johtamisesta ohjeiden mukaisesti,
- organisaatiossa havaituista riskeistä ja huolehtia, että ne pysyvät hyväksytyllä tasolla.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osa-alueita ovat:

- johtaminen ja tavoitteet
- toimivaltuudet ja työnjako
- toimintaympäristön riskien tunnistaminen ja hallinta
- valvontatoimenpiteet
- raportointi ja tiedonvälitys
- seuranta ja tarkastus

5. Sisäisen valvonnan kohteet ja menettelytavat

5.1. Hallinto ja päätöksenteko

Hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa käyttää aluevaltuusto. Hyvinvointialueella säädetään, että aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen hallintosäännöstä. Hallinnon järjestämiseen kuuluu hyvinvointialueen organisaatiosta päättäminen sekä toimivallan jakautuminen hyvinvointialueella. Aluevaltuusto voi delegoida hallintosäännössä toimivaltaansa hyvinvointialueen muille toimielimille sekä luottamushenkilöille ja viranhaltijoille.

Hyvinvointialueen päätöksenteko perustuu hyvän hallinnon mukaisesti julkisuusperiaatteeseen ja avoimuuteen sekä hallinnon oikeusperiaatteisiin, jotka ohjaavat viranomaisen päätösharkintaa ja muuta asian käsittelyä.

Hyvinvointialueen päätöksentekoa ohjaavat lainsäädäntö ja hallintosääntö. Päätöksentekoprosessin muodostavat asian vireille tulo, päätöksen valmistelu, päätöksenteko, toimeenpano, tiedottaminen ja toimeenpanon valvonta.

Asia on hallintolain mukaan käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Esittelijöiden ja viranhaltijoiden on huolehdittava, että asian ratkaisemiseksi on hankittu tarpeelliset tiedot ja selvitykset.

Hallintosäännön mukaisesti hyvinvointialueen toimielinten kokouksista pidetään pöytäkirjaa. Viranhaltijapäätökset tehdään sähköisessä asiakirjahallintajärjestelmässä.

Jos päätöksenteossa havaitaan lainvastainen tai virheellinen päätös, se voidaan oikaista itseoikaisumenettelyllä, päätös voidaan muutoksenhakumenettelyssä kumota ja palauttaa valmisteluun tai se voidaan muutoksenhakumenettelyssä kumota ja muuttaa samalla oikeelliseksi. Päätösten lainmukaisuus tulee tarkistaa viimeistään toimeenpanovaiheessa.

Päätökset asetetaan lainsäädännön ja annettujen ohjeiden mukaisesti julkisesti nähtäville, annetaan viipymättä tiedoksi asianosaisille ja ilmoitetaan toimielimelle (aluehallitukselle) otto-oikeuden käyttämistä varten.

Ylemmän toimielimen on seurattava alemman toimielimen ja alaistensa viranhaltijoiden päätöksenteon laillisuutta. Esihenkilön on seurattava alaistensa viranhaltijoiden päätöksenteon laillisuutta ja toimeenpanoa. Aluehallitus valvoo aluevaltuuston päätösten lainmukaisuutta ja toimeenpanee päätökset.

Sisäisessä valvonnassa on viranhaltijapäätösten osalta kiinnitettävä huomiota ainakin seuraaviin asioihin:

- Onko asia huolellisesti valmisteltu
- Tehdäänkö päätökset parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon ja tutkimukseen perustuen
- Onko päätökset tehty toimivallan puitteissa
- Ovatko päätökset olleet asianmukaisesti nähtävillä
- Onko päätökset annettu asianosaisille tiedoksi
- Onko päätökset annettu määräajan kuluessa tiedoksi toimielimille, joilla on asiassa otto-oikeus
- Mitä asioita on delegoitu

Hyvinvointialueen luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja työntekijöiden esteellisyydestä säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 102 §:ssä ja hallintolain 27–30 §:ssä. Esteellisyyssäännöksillä turvataan luottamusta hallintoon ja asioiden käsittelyn puolueettomuuteen.

- aluevaltuutettu on esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen läheistään.
- Muiden hyvinvointialueen luottamushenkilöiden, tilintarkastajan, viranhaltijoiden ja työntekijöiden esteellisyysperusteet on määritelty hallintolain 28.1 §:ssä.

Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn, mikä tarkoittaa asian käsittelyn kaikkia vaiheita valmistelusta täytäntöönpanoon saakka. Jokainen on ensisijaisesti itse vastuussa siitä, ettei osallistu esteellisenä asian käsittelyyn. Epävarmassa tilanteessa henkilön on syytä pidättäytyä osallistumasta asian valmisteluun ja päätöksentekoon.

Hyvinvointialueiden keskeisten luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuutensa johtotehtävistään ja luottamustoimistaan elinkeino toimintaa harjoittavissa yrityksissä tai muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa (Laki hyvinvointialueesta 611/2021 § 89). Sidonnaisuusilmoituksia koskevan sääntelyn tarkoituksena on hyvinvointialueen päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen. Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi.

5.2. Henkilöstöasiat

Toimivalta henkilöstöasioissa on määritelty hallintosäännön luvussa 8. Mikäli toimivallasta henkilöstöasioissa ei ole säädetty laissa eikä määrätty hallintosäännössä, toimivalta on aluehallituksella.

Aluevaltuusto päättää hyvinvointialuejohtajan ja toimialajohtajien virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä virkanimikkeen muuttamisesta. Aluehallitus päättää muiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä virkanimikkeen muuttamisesta. Viran kelpoisuusvaatimusten muuttamisesta päättää toimialajohtaja alaiensa viranhaltijoiden osalta ottaen huomioon, mitä erikseen on säädetty tai määrätty. Hyvinvointialuejohtajan viran kelpoisuusvaatimuksista päättää aluevaltuusto. Muiden virkojen kelpoisuusvaatimuksista päätetään virkaa perustettaessa. Pelastuslautakunta päättää pelastuslaitosta koskevat asiat hallintosäännön 24 §:n mukaisesti.

Aluevaltuusto päättää hyvinvointialuejohtajan ja toimialajohtajien valinnasta. Hyvinvointialuejohtaja valitsee suorat alaisensa, jotka eivät ole toimialajohtajia. Lisäksi hyvinvointialuejohtaja päättää toimialajohtajan avoimen viran hoitajan, toimialajohtaja, palvelualuejohtaja ja tehtäväalueen päällikkö ja toimintayksikön esihenkilö valitsee alaisensa henkilöstön. Palvelussuhteeseen ottamisessa on huomioitava kulloinkin voimassa olevat mahdolliset täyttölupamääräykset.

Palvelussuhteeseen ottamisesta päättävä viranomais noudattaa palkkauksessa hyvinvointialueen palkkausjärjestelmiä. Palvelussuhteeseen ottamisesta päättävä viranomais päättää myös valittavan koeajan määräämisestä tai siitä sopimisesta. Pelastusjohtajan valinnasta päätetään hallintosäännön 24 §:n mukaisesti. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen pelastusjohtaja valitsee alaisensa henkilöstön.

Hyvinvointialuejohtajan sijaiset on määritelty hallintosäännön 31 §:ssä. Hyvinvointialuejohtaja päättää toimialajohtajan sijaisista. Pelastusjohtajan sijaisesta päätetään hallintosäännön 24 §:n mukaisesti. Toimialajohtaja päättää palvelualuejohtajan sijaisista. Palvelualuejohtaja päättää tehtäväalueen päällikön sijaisista. Tehtäväalueen päällikkö päättää toimintayksikön esihenkilön sijaisista.

Henkilöstöjohtaja tai hänen määräämänsä päättää virka- ja työehtosopimuksen harkinnanvaraisten palkkausta koskevien määräysten soveltamisesta viranhaltijoihin ja työntekijöihin, mikäli hallintosäännön tässä luvussa ei ole toisin määrätty.

Henkilöstöjohtaja antaa virka- ja työehtosopimusten soveltamista koskevat ohjeet.

Toimivalta kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen mukaisen paikallisen sopimuksen tekemiseen on henkilöstöjohtajalla. Mikäli paikallinen sopimus koskee koko henkilöstöä tai merkittävää osaa henkilöstöstä, on toimivalta paikallisen sopimuksen tekemiseen kuitenkin aluehallituksella.

Hallintosäännössä on ohjausta eräisiin henkilöstökäytäntöihin. Muilta osin henkilöstöpalvelut laatii työnantajapoliittiset linjaukset ja ohjeistaa henkilöstökäytännössä. Ne julkaistaan intrassa. Lähijohtajia koulutetaan henkilöstökäytäntöihin systemaattisesti koulutustilaisuuksissa ja sähköisillä oppimismateriaaleilla.

Rekrytoinnissa noudatetaan voimassa olevia ohjeita sekä varmistetaan, vaatiiko viran tai työsuhteen täyttäminen täyttöluvan. Lisäksi varmistetaan, että talousarviossa ja -suunnitelmassa on varaus palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Työtehtävässä, jossa henkilö käyttää julkista valtaa hoidetaan virkasuhteessa.

Henkilöstöpalvelut seuraa tehtyjä henkilöstöpäätöksiä erillisen ohjeistuksen mukaisesti ja puuttuu päätöksiin, mikäli havaitsee niissä virheellisyyksiä tai epäselvyyksiä suhteessa sovellettavaan lainsäädäntöön, virka- tai työehtosopimukseen tai hyvinvointialueella noudatettuun käytäntöön.

Rekrytoinnin yhteydessä työntekijän tai viranhaltijan henkilöllisyys tulee todentaa hyväksyttävästä henkilöllisyystodistuksesta sekä tarkastaa henkilön tutkintotodistukset ja mahdolliset ammatinharjoittamisoikeudet Valviran verkkopalvelusta. Työnantajan tai eräiden viranomaisten on vaadittava rikostaustaote nähtäväksi, jos työtehtävään pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu työskentelyä lasten kanssa ja vuoden 2024 alusta voimaan astuvan lakimuutoksen myötä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta) myös ikääntyvien parissa. Näiden toimenpiteiden tekemisestä vastaa se, joka toteuttaa rekrytointiprosessin.

Hyvinvointialueen johtamiskäytännöt perustuvat hyvinvointialueen arvoihin, strategiaan ja määriteltyyn toimintakulttuuriin. Lähijohtajia koulutetaan johtamiseen, johtamista arvioidaan systemaattisesti ja johtamisen epäkohtiin puututaan. Johtamista kehitetään luottamusta herättäväksi ja henkilöstöä arvostavaksi sekä määrätietoiseksi ja tuloshakuiseksi. Henkilöstöresurssin oikeudenmukaiseen ja mahdollisimman optimaaliseen käyttöön kiinnitetään erityistä huomiota. Lähijohtajat vastaavat

kehityskeskustelujen toteutumisesta ja siitä, että osaamisarvioinnit tehdään, työntekijöiden perehdytys on riittävää ja välitön yhteistoiminta toteutuu.

Hyvinvointialueen palkanmaksu ostetaan palveluna. Palkanmaksuprosessi perustuu sopimukseen, jossa on esitetty myös siihen kuuluvat vastuunjaot ja valvontamekanismit. Palveluntuottaja on veloitettu seuraamaan palkanmaksussa tai sen taustalla olevassa aineistossa mahdollisesti olevia poikkeamia. Henkilöstöpalvelut valvoo sopimuksen mukaisesti palveluntuottajaa.

5.3. Talous

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosäännön luvussa 11 on määritelty kaikille toiminnoille ja toimialueille yhteiset talouden hoidon toimintaperiaatteet sekä annettu määräykset muun muassa talousarviosta ja -suunnitelmasta, talouden seurannasta, talousarviomuutoksista ja sitovuustasoista, rahatoimen hoitamisesta ja maksuista päättämisestä.

Talouden suunnittelu ja seuranta

Hallintosäännön 75 §:n mukaan aluehallitus hyväksyy talousarvion laadintaohjeet. Ohjeen tarkoituksena on toimintaa ohjaavien asiakirjojen keskeisten sisältöjen kokoaminen yhteen dokumenttiin erityisesti rahoituksen ja talousarviovalmistelun näkökulmasta sekä ohjeistaa valmistelua yleisellä tasolla. Ohje sisältää lisäksi talousarvion laadinta-aikataulun. Aluehallitus on hyväksynyt talousarvion ja taloussuunnitelman 2024–2026 laadintaohjeen kokouksessaan 30.5.2023 § 148.

Hyvinvointialuelain (611/2021) 115 § mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, sekä taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen hyvinvointialuestrategiaa toteuttavat toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon sisällytetään tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Hyvinvointialueen oma virallinen raportointi perustuu lakiin hyvinvointialueesta (611/2021) 117 § ja 119 § sekä lakia täydentävään Valtioneuvoston asetukseen VN/729/2021, joissa määritellään se, mitä hyvinvointialueen tulee raportoida omassa virallisessa valtuuston hyväksymässä tilinpäätöksessään sekä puolivuosi- ja neljännesvuosisraportoinneissa.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosäännön 76 §:n mukaisesti aluehallitus seuraa talousarvion toteutumista talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyllä tavalla. Aluehallitukselle ja -valtuustolle raportoidaan toiminnan ja talouden tilanne osavuosikatsauksissa sekä talousarviovuoden tilanne tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa. Sen lisäksi hyvinvointialueen talouden toteuma raportoidaan aluehallituksen ja -valtuuston selostustilaisuuksissa.

Toimi- ja palvelualueen johtajat vastaavat yksiköidensä raportoinnin koostamisesta. Seurannan osalta kiinnitetään erityistä huomioita poikkeamien analysointiin ja niiden taustalla olevien syiden raportointiin.

Talouden riskien hallitsemiseksi toimintayksikköjen johto raportoi säännöllisesti talouden toteutumisesta, budjetin ylityksestä tai alituksesta sekä tarvittavista toimenpiteistä ylitysuhiin liittyen. Raportointi toteutetaan raportointipohjiin heti kirjanpitolietojen valmistuttua. Käyttösuunnitelman ennuste laaditaan kuukausittain palvelualueittain. Ennusteen laatimisesta vastaavat palvelualuejohtajat ja toimialajohtajat yhdessä talouden partnerin kanssa. Talouden toteutumisesta raportoidaan osavuositarkastuksen yhteydessä aluehallitukselle ja aluevaltuustolle.

Hyvinvointialueen talousarvion ja -suunnitelman toteuttamiseen liittyvät riskit koskevat kiinteässä tulorahoituksen mallissa toimintakulujen riittävää arviointia ja sen perusteella tehtäviä toimenpiteitä, jotta hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvat palvelut voidaan toteuttaa asiakastarpeisiin vastaten. Näitä riskejä voidaan pienentää noudattamalla suunnittelussa ja toiminnassa varovaisuuden periaatetta. Tavoitteiden toteutumiseen liittyviä riskejä voidaan vähentää toimivalla seurantarjestelmällä.

Hallintosäännön 77 §:n mukaisesti aluevaltuusto päättäessään talousarviosta määrittelee, mitkä ovat aluevaltuuston sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet. Lisäksi aluevaltuusto antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset siitä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat hyvinvointialueen viranomaisia. Lisäksi hallintosäännön 75 §:n mukaisesti aluevaltuusto hyväksyy talousarviossa sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarviossa 2024 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen käyttötalouden sitovuustasojen on päätetty olevan:

- Hyvinvointialue ilman erikoissairaanhoidoa
- Erikoissairaanhoido

Näiden osalta sitova erä on toimintakate. Tuloslaskelmaosan osalta sitovuustaso on vuosikate.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosäännön 78 §:n mukaisesti talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä aluevaltuustolle siten, että aluevaltuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana.

Kirjanpito ja maksuliikenne

Kirjanpito on järjestettävä niin, että se tuottaa toiminnan ohjauksessa ja valvonnassa tarvittavat taloustiedot ja että esihenkilöiden tarvitsemat kuukausi- ja muut raportit ovat ajantasaisesti saatavilla.

Hallintosäännön 31 §:n mukaisesti hyvinvointialuejohtaja johtaa aluehallituksen alaisena hyvinvointialueen taloudenhoitoa sekä vastaa hyvinvointialueen riskienhallinnasta. Hyvinvointialueen kirjanpitoa ohjaavien ohjeiden ajantasaisuudesta vastaa talous- ja

strategiapalvelut. Talous- ja strategiapalvelujen vastuulla on myös se, että ohjeiden soveltamisesta annetaan riittävästi koulutusta yksiköiden vastuuhenkilöille. Kirjanpidon ja ostoreskontran yksikkö vastaa osaltaan päivittäisten käytäntöjen ohjauksesta ja järjestää tarvittaessa koulutusta.

Laskujen ja muiden tositteiden hyväksyjät määräytyvät hallintosäännön perusteella tehtyjen delegointeja koskevien viranhaltijapäätösten mukaisesti (hallintosääntö § 32). Laskujen asiatarkastajat määritetään toimialoilla toimintayksiköjä johtavien esihenkilöiden toimesta. Ostolaskujen käsittelystä on annettu oma ohjeistus.

Toimintayksikön esihenkilö vastaa toimintayksikön toiminnasta ja taloudesta (hallintosääntö § 35). Kustannuspaikkakohtainen laskun hyväksyjä on vastuussa laskun oikeellisuudesta, tiliöinnistä ja siitä, että menon suorittamiseen on tarvittava määräraha ja että yksikön talousarvion taloudellisia sitovuustasoja ei ylitetä. Hyväksyjän on huomioitava voimassa olevien säännösten noudattaminen sekä valvoa, että myös päätösvallan siirron perusteella tositteita hyväksyvä noudattaa em. määräyksiä.

Hyvinvointialueen maksuaikakorttien ja käteisen rahan käsittelystä on annettu oma ohjeistus. Hallintosäännön mukaisesti talousjohtaja päättää hyvinvointialueen pankkitilin avaamisesta, niiden käyttöoikeuksien muutoksista ja lopettamisesta.

Toimintayksiköiden tulee huolehtia talouteen liittyvien työtehtävien eriyttämisestä ja ns. vaarallisten työyhdistelmien muodostamisen estämisestä sekä ylläpitää toimivaa varahenkilöjärjestelmää.

Rahoitus

Hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan aluehallitus päättää pitkäaikaisen (yli vuoden pituisen) lainan ottamisesta ja lainan antamisesta noudattaen aluevaltuuston hyväksymiä periaatteita. Aluevaltuusto hyväksynyt erilliset rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteet kokouksessaan 27.09.2022 § 83.

Aluehallitus päättää lyhytaikaista rahoitusta varten perustettavista velkaohjelmista (ns. hyvinvointialuetodistusohjelmat) ja niiden määrästä. Talousjohtaja päättää lyhytaikaisen (alle vuoden pituisen) lainan ottamisesta.

Hyvinvointialueen lainasalkun korkoriski on pyrittävä hajauttamaan aluevaltuuston hyväksymien periaatteiden mukaisesti. Johdannainen on rahoitusmarkkinoiden väline, jolla voidaan suojautua lainojen korkoriskiltä. Korkojohdannaisilla pyritään hallitsemaan korkojen vaihteluun liittyviä riskejä ja sitä kautta luomaan ennakoitavuutta lainanhoitokuluihin ja myös muuhun taloussuunnitteluun.

Konsernin lainasalkusta tehdään vuosittain korkojen herkkyyksianalyysi, joka osoittaa eri korkovaihtoehtojen vaikutuksen korkomaksujen kehitykseen. Korkokustannusten ennakoitavuutta ja talouden hallintaa varten hyvinvointialueella on käytössä aluevaltuuston hyväksymät korkoriskin hallintaperiaatteet ja suunnitelma korkojohdannaisien käytöstä. Talousjohtaja vastaa tarvittavien johdannaisopimusten tekemisestä.

Saatavien laskutus ja perintä

Hyvinvointialueen saatavat on laskutettava ja perittävä nopeasti, tehokkaasti ja taloudellisesti noudattaen lakia sekä ottaen huomioon sopimukset, hyvän kauppataivan ja asiakaspalvelun vaatimukset. Saatava on laskutettava viipymättä veloitusperusteen syntyminen jälkeen tai laskutuksen ollessa jatkuvaa, ennakkoon sovitulta ajanjaksolta, kuitenkin pääsääntöisesti kerran kuukaudessa.

Hyvinvointialueen on annettava asiakkaalle maksua koskevaa päätöstä vastaava lasku. Asiaksmaksupäätöksellä sekä laskulla on oltava yhteystiedot, johon asiakas voi tarvittaessa ottaa yhteyttä. Laskussa on mainittava maksun viivästymisestä aiheutuvat seuraamukset sekä ohjeistus muutoksenhakua varten. Maksua perittäessä on otettava huomioon asiakkaan yksityisyyden suoja ja henkilökohtainen turvallisuus. Hyvinvointialueen laskutuksesta ja perinnästä on annettu oma ohjeistus.

Kassavarojen hoito ja maksuvalmiussuunnittelu

Hyvinvointialueen rahoituksesta ja maksuvalmiussuunnittelusta vastaa talousjohtaja.

Keskeisenä työvälineenä on Cash Management maksuliikenneohjelman osana oleva Liquidity -sovellus, josta seurataan tulevaisuudessa eräänntyvien maksujen vaikutusta hyvinvointialueen kassatilanteeseen. Maksuliikennettä hoidetaan talousjohtajan päätösten mukaisesti ja maksuvalmius sekä likviditeettitilanteesta raportoidaan säännöllisesti muun raportoinnin yhteydessä johdolle ja päätöksentekijöille.

Hyvinvointialueella toimitaan aluevaltuuston varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteiden mukaisesti.

Hyvinvointialueen käteiskassat

Hyvinvointialueen hallintosäännön 81§:n mukaan talousjohtaja vastaa rahavarojen käytännön hoitamisesta, päättää käteiskassojen käytöstä sekä antaa niitä koskevat ohjeet. Kassoja hallinnoidaan hyvinvointialueella Ceepos-palvelukassajärjestelmällä, jota käytetään käteisen rahan ja korttimaksujen vastaanottamiseksi kassapisteissä. Palvelukassojen kirjanpitoaineisto välittyy liittymän kautta kirjanpitoon. Ceepos-palvelukassaohjelmistosta vastaa tietohallinto ja ohjelmiston pääkäyttäjä on talouspalveluissa.

Kassojen käyttöoikeudet hyvinvointialueen toimipisteille myönnetään erillisellä päätöksellä vain sellaisille henkilöille, jotka sitä perustellusti toiminnassa tarvitsevat. Käyttöoikeuden myöntämisen yhteydessä käyttöoikeuden haltija sitoutuu noudattamaan ja toimimaan kassan käyttöön liittyvien ohjeistuksien mukaisesti. Toimipisteen esimiehen vastuulla on seurata, että annettuja ohjeita noudatetaan. Käteiskassavarat tarkastetaan erillisen ohjeistuksen mukaisesti säännöllisesti ja tarkastuksesta laaditaan kirjallinen tarkastuspöytäkirja.

Kassoihin liittyvät ohjeistukset toimitetaan yksilöidysti niihin toimipisteisiin, joissa kassoja on käytössä. Turvallisuussyistä ohjeistuksia ei julkaista laajemmalti.

5.4. Hankinnat ja sopimukset

Hankinnoissa noudatetaan hankintalakia (1397/2016) sekä hankintatoimen järjestämiseen ja hankinnoissa noudatettavia periaatteita, jotka on kuvattu hankintoja ohjaavissa asiakirjoissa: aluehallituksen hyväksymissä hankintaohjeessa sekä sopimuksen hallinnan periaatteissa ja vuonna 2024 valmistuvassa hankintastrategiassa, joka tulee aluevaltuuston käsiteltäväksi.

Hankinnat toteutetaan hyvinvointialueen strategian mukaisesti omana johdettuna kokonaisuutena ja niiden toteutus on suunniteltua, tarkoituksenmukaista, taloudellista, tehokasta ja laadukkuuteen tähtäävää. Hankinnat toteutetaan talousarvion puitteissa. Vastuu hankintalain noudattamisesta on päätösvallan omaavalla viranhaltijalla. Hyvinvointialue toteuttaa hankintoja myös hankintalain 20 §: n mukaisesti yhteishankintayksiköiden kautta (kuten Hansel Oy, Sarastia Oy ja Sansia Oy)

Hankintaprosessin eri vaiheisiin osallistuvat henkilöt eivät saa olla esteellisiä kyseisen hankintaprosessin eri vaiheissa. Viranhaltijan vastuulla on arvioida mahdollinen esteellisyys.

Hyvinvointialueen tilauksissa noudatetaan hankintasopimuksia. Tuotteita tilataan hyvinvointialueen tilausjärjestelmän sekä HUS Logistiikan tilausjärjestelmän valikoimasta. Mikäli tuotteita, joita tilataan säännöllisesti, ei löydy tilausjärjestelmästä, tulee tuotteet ilmoittaa hankintapalveluihin, jotta tuotteet saadaan tilausjärjestelmiin tilattaviksi. Hyvinvointialueella seurataan tuotteiden sopimuksenmukaista ostoa ajantasaisesti tilausjärjestelmästä saatavalla raportoinnilla.

Hyvinvointialue tunnistaa varautumisessa ne kilpailutukset, jotka edellyttävät riskinhallinnan toimenpiteitä yhteistyössä turvallisuus- ja varautumisyksikön kanssa. Palvelujen kilpailutusvaiheessa huomioidaan jatkuvuudenhallinta, huoltovarmuus sekä etukäteisvalmistelu häiriötilanteen varalle. Yksiköiden tulee tunnistaa toimintansa turvaamiseksi tarvittavat kriittiset materiaalit ja palvelut sekä varmistaa niiden saatavuus ja sopimuksenmukaisuus.

5.5. Tietoturva ja tietosuoja

Hyvinvointialueen tietosuojaan ja tietoturvallisuuteen liittyvät periaatteet, tavoitteet, toimintatavat ja vastuut on määritelty aluehallituksen hyväksymässä tietosuoja- ja tietoturvapoliitikassa. Hyvinvointialueen tietoturva- ja tietosuojatyön tavoitteena on varmistaa ja turvata tiedon ja järjestelmien luottamuksellisuus, eheys, saatavuus ja kiistämättömyys. Tietoturva- ja tietosuojapolitiikan tavoitteena on varmistaa yhdenmukaiset käytännöt tietoturvatyön tavoitteen saavuttamiseksi hyvinvointialueella.

Tietoturvasta ja tietosuojasta huolehtiminen on osa hyvinvointialueen riskienhallintaa. Kaikessa tietojen käsittelyssä noudatetaan lainsäädäntöä, viranomaismääräyksiä ja -ohjeita sekä hyvinvointialueen määräyksiä, ohjeita ja linjauksia.

Tiedon suojaaminen on oleellinen osa hyvinvointialueen kokonaisturvaa ja päivittäistä toimintaa sekä tärkeä osa hyvinvointialueen toiminnan ja palveluiden laatua ja varmentamista. Tietoturva- ja tietosuojatoimenpiteitä suunniteltaessa ja kehitettäessä tulee arvioida ja analysoida toimintaan liittyvät tietoriskit ja tietosuojariskit. Riskien vaikuttavuuden perusteella voidaan määrittää optimaaliset hallinnolliset ja tekniset tietoturva- ja tietosuojavaatimukset toimintaa suojaaviksi toimenpiteiksi, joita ovat mm.

- Operatiivisen käsikirjan täyttäminen projekteihin (järjestelmän kuvaus)
- Tietoturva- ja tietosuojavaatimusten tarkastelu osana hankintaprosessia
- Henkilöstön ja palveluntuottajien kouluttaminen ja ohjeistaminen
- Riskienhallintatyö liittyen projekteihin, järjestelmiin ja palveluihin
- Teknisten suojausmekanismien sisään rakentaminen osaksi toiminta- ja tietotekniikkaa (esim. pääsykontrollit).
- Tietoturvatekniikan hyödyntäminen tiedon suojaamisessa (esim. päätelaitetietoturva ja salausohjelmat).

Tietoturvan ja tietosuojan vastuut on määritelty hyvinvointialueen hallintosäännössä. Lisäksi aluehallituksen hyväksymässä tietoturva- ja tietosuojapolitiikassa syvennetään hyvinvointialueen viranhaltijoiden ja organisaatioiden tietoturva- ja tietosuojavastuita.

5.6. Väärinkäytösten ilmoituskanava (Whistleblow)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta, ns. whistleblowing-direktiivi velvoittaa tietyt työnantajat perustamaan sisäisen anonyymien ilmoituskanavan väärinkäytösten ilmoittamista varten. Lainsäädännön on tarkoitus varmistaa, että jos työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa, tästä voi ilmoittaa turvallisesti.

Hyvinvointialueella on ollut väärinkäytösten ilmoituskanava (whistleblow) käytössä helmikuusta 2023 lähtien.

Anonyymien väärinkäytösilmoituskanavan kautta voi ilmoittaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimintaan liittyvästä väärinkäytösepäilystä tai toiminnasta, joka ei noudata eettisiä periaatteita. Ilmoituksen voi tehdä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen nykyinen tai entinen työntekijä, työnhakija, luottamushenkilö tai yhteistyökumppani. Ilmoituksen voi tehdä omalla nimellä tai täysin anonyymisti. Epäilysten tueksi ei tarvitse olla kattavia todisteita, mutta ilmoitukset pitää tehdä hyvässä uskossa ja ilmoituksessa tulee kertoa kaikki tiedot mahdollisimman tarkasti, jotta asia pystytään käsittelemään.

Lisätietoa ilmoituskanavasta sekä ohjeet väärinkäytösilmoituksen laatimiseen:

<https://vakehyva.fi/fi/vaarinkaytosilmoitus>

5.7. Omavalvontaohjelmat

Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021, 16§) sekä laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 40§) velvoittavat, että hyvinvointialueen on lakisääteisessä toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Hyvinvointialueen on varmistettava palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista. Hyvinvointialueen on laadittava järjestämisvastuuseensa kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma.

Aluehallitus on kokouksessaan 30.11.2022 § 248 hyväksynyt Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen omavalvontaohjelman sekä Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen omavalvontaohjelman.

5.8. Asiakaspalaute sekä asiakas- ja potilasturvallisuusilmoitukset

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvueluissa kerätään jatkuvaa asiakaspalautetta verkko- ja paperilomakkeella sekä mobiililaitteella luettavan QR-koodin avulla palvelujen laadun kehittämiseksi. Asiakaspalautteen kautta vahvistetaan asiakkaiden osallisuutta palvelujen kehittämisessä ja laadun parantamisessa. Avoimista palautteista nousseita kehittämistoimenpiteitä toteutetaan toimialojen yksikkötasolla jatkuvasti ja ketterästi.

Asiakastytyväisyyttä mitataan kansallisesti vertailukelpoista tietoa tuottavan Net Promoter Score –mittarin (NPS) avulla. NPS-mittarilla kysytään palvelua käyttäneiden asiakkaiden halusta suositella saamaansa hoitoa/palvelua läheiselleen (suosittelevä välillä 0-10). NPS-indeksi sijoittuu aina välille -100 - +100. Yleisen määrittelyn mukaan yli 0-arvon tulos on hyvä, yli 50 erinomainen.

Sekä asiakaspalautteista ja asiakastytyväisyydestä raportoidaan osana osavuosikatsauksia.

Lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvueluissa seurataan systemaattisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden läheltä piti- ja vaaratapahtumailmoituksia (HaiPro) sekä sosiaalihuollon palveluita tuottavissa yksiköissä myös epäkohtia ja epäkohdan uhkia (SPro).

Tapahtumista ja epäkohdista ilmoittaminen sekä niistä johdetut kehittämistoimet ovat tärkeä osa laadun- ja riskienhallintaa, sillä niiden avulla voidaan edistää asiakas- ja potilasturvallisuutta ennaltaehkäisemällä tulevia haittatapahtumia ja epäkohtia.

Asiakas- ja potilasturvallisuusilmoituksista (HaiPro ja SPro -ilmoituksista) raportoidaan osana osavuosikatsauksia.

6. Riskienhallinta

Riskienhallintaa käsitellään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden sekä näiden ohjeiden ja menettelytapojen lisäksi osana aluevaltuuston hyväksymiä turvallisuuden ja varautumisen periaatteita.

Riskien hallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä ja ennakoivia menettelytapoja, joilla tuetaan organisaation tavoitteiden saavuttamista sekä toimintaan liittyvien mahdollisuuksien ja uhkien tunnistamista. Riskienhallinnan tulee olla osa hyvinvointialueen johtamisen ja toiminnan prosesseja, suunnittelua sekä seurantaa. Päätöksentekoa varten tarvitaan ajantasainen ja riittävän kattava käsitys riskeistä.

Riskienhallinnan tavoitteena on tukea ennakoivaa johtamista. Riskienhallinnalla tuetaan hyvinvointialueen palveluiden tavoitteiden saavuttamista pyrkimällä varmistamaan häiriötön palvelutuotanto. Riskienhallintaa tarvitaan varmistamaan strategian tavoitteiden toteutumista, toimintaedellytyksiä ja toiminnan jatkuvuutta. Riskienhallinnan avulla varmistetaan talouden ja toiminnan laillisuutta ja tuloksellisuutta sekä hyvää hallintotapaa. Riskienhallinnan kautta voidaan myös tunnistaa uusia toimintamahdollisuuksia.

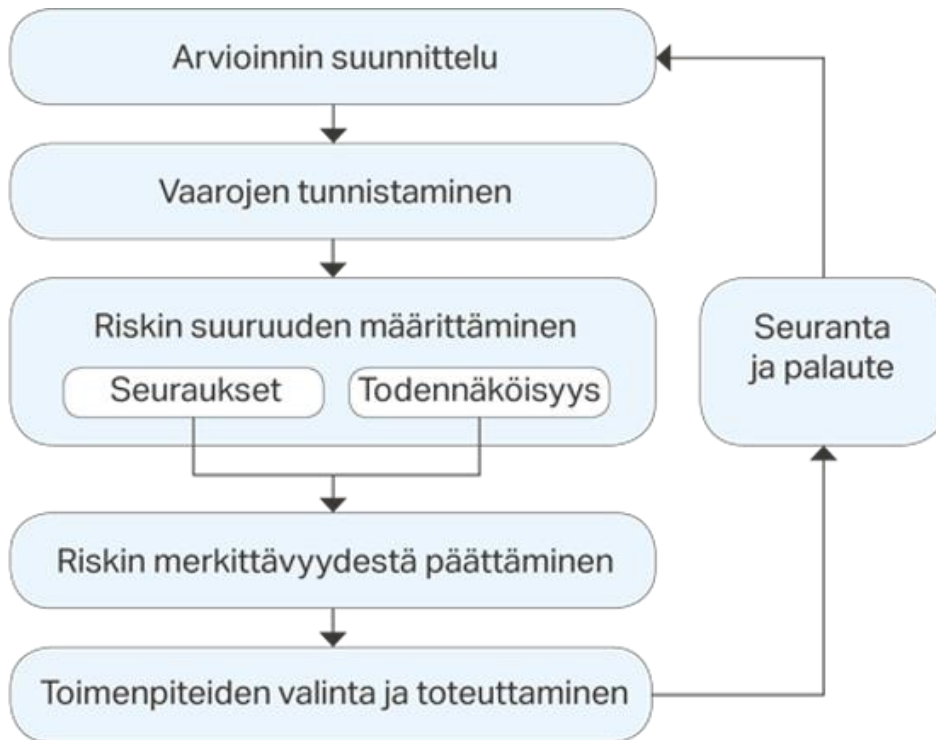
Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan menettelytapoja, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan hyvinvointialueen toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi ja raportoimiseksi. Riskienhallinta on osa hyvinvointialueen päivittäistä johtamista, jolla tuetaan tavoitteiden saavuttamista ja toimintaan liittyvien mahdollisuuksien ja uhkien tunnistamista sekä vähennetään riskien aiheuttamia kustannuksia. Riskienhallinnalla varmistetaan myös talouden ja toiminnan laillisuutta ja tuloksellisuutta sekä hyvää hallintotapaa.

Riski on tapahtuma tai tapahtumaketju, joka uhkaa hyvinvointialueen, konsernin tai sen toimintayksiköiden toiminnan jatkuvuutta tai tavoitteiden saavuttamista. Riskienhallintaan liittyy myös epävarmuuden huomioon ottaminen. Epävarmuus on usein uhka tai vaara, josta voi seurata jotakin negatiivista tai toiminnan kannalta epäedullista. Se voi tarkoittaa myös positiivista mahdollisuutta ja onnistumisen kautta tulevaa hyötyä. Riski koostuu skenaariosta, sen toteutumisen todennäköisyydestä ja vaikutuksen koosta, jos se tapahtuisi. Riskienhallintaa tehdään kaikissa hyvinvointialueen toiminnoissa. Lisäksi valvotaan ja ohjataan, että ulkoisten palveluntuottajien riskienhallinta toteutuu asianmukaisesti.

Riskienhallinnan osa-alueet tulee sovittaa organisaatiossa vastaamaan eri toimintaympäristöjen tarpeita ja käytäntöjä, jolloin organisaation eri toimialat voivat tarvita toisistaan poikkeavia käytännön menetelmiä. Toimialat vastaavat oman riskienhallinnan liittämistä osaksi toimintaa, asioiden valmistelua ja päätöksentekoa sekä johtamista ja esihenkilötyöskentelyä. Turvallisuus- ja varautumisyksikkö sovittaa yhteen toimialojen riskienhallintaa, kehittää ja tukee yhtenäisiä riskienhallinnan menettelytapoja sekä tuottaa tietoa riskitietoisesta päätöksenteosta tueksi.

Toimialakohtaisesti on annettu myös muita ohjeita liittyen esimerkiksi tietoturvaan, varautumiseen sekä potilas- ja asiakasturvallisuuteen, jotka ohjaavat ja määrittävät ko. toimintaa, luovat prosesseja ja antavat rajat valtuuksille. Kaikkien ohjeiden keskeisin tarkoitus on osaltaan toimia kokonaisvaltaisen riskienhallinnan työkaluna ohjaamalla systemaattiseen, riskit tunnistavaan ja lopputuloksiltaan ennakoitavaan toimintaan ja järjestämistehtävän toteuttamisessa julkisten varojen tarkoituksenmukaiseen käyttöön kaikissa hyvinvointialueen toiminoissa.

6.1. Riskien luokittelu

Hyvinvointialueen riskit jaetaan strategisiin riskeihin, operatiivisiin riskeihin, taloudellisiin riskeihin sekä vahinkoriskeihin. Riskien tunnistaminen ja arviointi yhteistyössä kaupunkien ja muiden toimijoiden kanssa edellyttää yhteistyötä ja vakioitua tiedonvälittymistä organisaatioiden ja toimialojen välillä. Hyvinvointialueella ja alueen kaupungeilla tulisi olla mahdollisimman yhtenäinen käsitys alueen uhkista ja niiden priorisoinnista valmiussuunnittelun perusteena. Riskianalyysiin pohjautuen tehdään strategisen tason päätökset ja laaditaan tarvittavat turvallisuus- ja valmiussuunnitelmat sekä muut ohjeistukset.

1. **Strategiset riskit** voivat lyhyellä tai pitkällä aikavälillä vaikuttaa hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden saavuttamiseen. Strategisia riskejä ovat muun muassa lainsäädäntömuutokset ja asiakkaiden palvelutarpeenmuutokset. Strategisia riskejä hallitaan toimintaympäristön analysoinnilla ja oikea-aikaisilla seuranta- ja raportointijärjestelmillä. Suurin vastuu strategisten riskien ja mahdollisuuksien tunnistamisesta, hallinnasta ja hyödyntämisestä on hyvinvointialueen ylimmällä

johdolla.

2. **Operatiivisilla riskeillä** tarkoitetaan muun muassa prosessien toimimattomuudesta tai ihmisten toiminnan epäonnistumisesta johtuvia riskejä. Nämä riskit liittyvät mm. asiakasprosesseihin, tietojärjestelmiin, sopimuksiin, henkilöstön osaamiseen ja lainvastaiseen toimintaan sekä työturvallisuuteen ja -hyvinvointiin. Operatiivisia riskejä arvioidaan ja hallitaan mm. seuraavilla menettelyillä
- asiantuntevan henkilöstön rekrytointi, perehdyttäminen, osaamisen kehittäminen, määräykset ja ohjeistaminen,
 - tarkoituksenmukaiset toimivaltuudet, tehtävät ja vastuut,
 - päätösten huolellinen valmistelu ja perustelu,
 - toiminnan suunnittelu ja resursointi, palvelutarpeiden ennakointi ja erilaisten ratkaisu- vaihtoehtojen vaikutusten analysointi,
 - henkilöstöjohtaminen, toiminnan suunnittelu ja ohjaus sekä tavoitteiden asettaminen,
 - kehittyneet kilpailutus- ja sopimusmenettelyt sekä niiden valvonta,
 - toimivat tiedonvälityksen ja hallinnan menettelyt.

Operatiivisten riskien arviointi ja hallinta ovat ensisijaisesti palvelualuejohtajien, tehtäväalueiden päälliköiden ja yksiköiden esihenkilöiden vastuulla.

3. **Taloudellisilla riskeillä** tarkoitetaan muun muassa pääoma- tai talousprosessien epäonnistumiseen johtavia riskejä. Taloudellisia riskejä ovat esimerkiksi:
- hyvinvointialueen ja konsernin talouteen liittyvät korkoriskit, investointiriskit sekä tulorahoituksen muutoksista aiheutuvat riskit
 - takauksiin ja vakuuksiin liittyvät riskit
 - taloudellisten suunnitelmien laadintaan liittyvät riskit
 - puutteellisesta informaatiosta johtuva epävarmuus.
4. **Vahinkoriskit** ovat esimerkiksi henkilöturvallisuuden, omaisuuden tai ympäristöön kohdistuvia riskejä. Riskin aiheuttaja voi olla ihminen, luonto tai rakennus. Vahinkoriskejä arvioidaan ja hallinnoidaan muun muassa valmius- ja pelastussuunnitelmien ja työturvallisuustoimenpiteiden kautta sekä vakuutuksin.

Riskien tunnistamiseen tulee valita tarkoitukseen parhaiten soveltuva menetelmä tai menetelmiä. Tunnistamisessa voidaan hyödyntää muun muassa asiantuntijoita, vahinkotilastoja (HaiPro, SPro), eri tahojen koostamia valvontaraportteja sekä tutkimuksia. Riskien tunnistamiseen osallistuvilla tulee olla tietämystä käsiteltävistä asioista sekä organisaation tavoitteista. Riskien tunnistamisessa tulee hyödyntää moniammatillista sekä poikkihallinnollista osaamista vastuutoimialan lisäksi. Tunnistamisessa on tärkeää kuvata riskin lähteet, vaikutusalueet ja tapahtumat sekä niiden keskinäiset suhteet. Kaikkien riskien lähteet eivät ole hyvinvointialueen hallinnassa, mutta ne on tunnistettava, jotta vaikutuksiin voidaan varautua.

Riskin arvioinnin tärkein vaihe on vaikutuksen arviointi. Vaikutusta arvioitaessa tulee ymmärtää toimintaympäristön lisäksi riskin laajemmat vaikutukset. Yksittäinen riski ei ole aina selkeästi tietyn tyyppinen riski, mutta toteutuessaan sillä voi olla kaikkien riskiluokkien vaikutuksia.

Vaikutusten arviointi perustuu aina toimintaympäristön tuntemiseen. Tästä syystä toimintaympäristöjen analysoinnin on oltava kattavaa, jotta riskienhallinnan prosessi toteutuu odotetusti. Vaikutusten arvioinnin avulla riskille voidaan tarvittaessa luoda lisäanalyysijä ja muita toimenpiteitä. Vaikutuksen arviointia varten tulee olla selkeät ja ymmärrettävät mittarit. Vaikutus on kirjattava ylös ja tiedotettava vastuuhenkilöille päätöksentekomenettelyä varten.

Toimintaympäristö on muuttunut yhä monimutkaisemmaksi keskinäisten riippuvuuksien myötä, jolloin riskien vaikutusten arviointi on yhä vaikeampaa. Vaikutukset voivat jakaantua laaja-alaisesti hyvinvointialueesta ulkoisiin toimijoihin tai kohdentua yksittäiseen henkilöön. Yksittäisen riskin toteutuessa voivat vaikutukset olla hyvinkin laajat vaikutusten ketjuuntumisen takia. Vaikutusten arvioinnista ei pystytä poissulkemaan yksilön subjektiivista näkemystä vaikutuksista, mutta laaja-alaisella yhteistyöllä sekä yhtenäisillä kriteereillä voidaan vähentää arvioinnin subjektiivisuutta.

6.2. Riskien arvioinnissa huomioon otavat kansalliset ohjeistukset

Sisäministeriön vuonna 2023 julkaisema Kansallisen riskiarvion tarkoituksena on ennakoita Suomeen mahdollisesti kohdistuvia suhteellisen äkillisiä tapahtumia, jotka vaativat viranomaisilta normaalista poikkeavia toimia tai avun pyytämistä muilta mailta tai kansainvälisiltä järjestöiltä. Kansallisessa riskiarviossa on tunnistettu riskejä, joilla on laajaa kansallista merkitystä ja arvioitu niiden vaikutusta yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Uudenmaan alueellinen riskiarvio on laadittu osana Suomen kansallisen riskiarvion päivitystyötä ja julkaistu maaliskuussa 2023.

Alueellisen riskiarvioprosessin konkreettinen tavoite on muodostaa toimijoiden yhteinen riskikäsitys alueellisen häiriösietokyvyn ja häiriötilanteiden hallinnan kehittämiseksi. Alueellinen riskiarvioprosessi on oleellinen osa alueellista varautumisyhteistyötä, johon osallistuvat alueella toimivat viranomaiset, kunnat, elinkeinoelämä ja järjestöt yhdessä. Prosessin lopputuloksena alueet laativat säännöllisesti päivitettävän alueellisen riskiarvio-asiakirjan alueen toimijoille varautumisen yhteistoiminnan ja valmiussuunnittelun pohjaksi. Alueen ajantasainen riskiarvio luo kehyksen alueellisen häiriösietoisuuden kehittämiseksi, yhteisten riskien hallinnalle sekä edellytykset toimintaympäristön ilmiöiden ja muutoksien huomioon ottamiselle.

Sisäministeriö kokoaa kansallisen riskianalyysin ja ohjeistaa pelastustoimen alueellista riskianalyysin laadintaa. Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) määrittää, että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti (3 §). Aluevaltuusto päättää alueella esiintyvien uhkien perusteella pelastustoimen palvelutasosta ja toiminnan tavoitteista (6 §). Pelastuslaki (379/2011)

velvoittaa hyvinvointialuetta ylläpitämään tilojensa turvallisuutta (9 §) ja laatimaan vaarojen ja riskien arvioinnin perusteella pelastussuunnitelmat (15 §). Pelastuslaitoksen on laadittava riskien arviointiin perustuva valvontasuunnitelma (79 §).

Valtioneuvoston asetuksen mukaan hyvinvointialueiden varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin (308/2023) hyvinvointialueen tulee ylläpitää valmiutta säännöllisin harjoituksin ja muin toimenpitein. Varautumisen tulee perustua valtakunnallisiin riskinarvioihin, joita täydennetään alueellisilla ja paikallisilla riskinarvioilla (1§). Sisäministeriö on julkaissut tänä vuonna Kansallisen riskiarvion

Sosiaali- ja terveysministeriö ohjeistaa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimialojen riskianalyysin laadintaa, mm. siinä huomioon otettavia, kansallisessa riskiarviossa tunnistettuja uhkia. Hyvinvointialueen riskianalyysissä tulee tunnistaa ja analysoida alueen kannalta ministeriöiden ohjeistusten mukaiset kansalliset uhkat, alueelliset uhkat, ottaa huomioon kuntien ja muiden viranomaisten riskianalyseissä esiintyvät riskit, keskeisten elinkeinoelämän ja yksityisten sopimuskumppaneiden riskit sekä alueella sijaitsevien riskikohteiden aiheuttamat uhkat. Lisäksi hyvinvointialueen toiminnan jatkuvuudenhallinnan kannalta on keskeistä tunnistaa ja analysoida hyvinvointialueen organisaatioturvallisuuteen vaikuttavat riskit.

6.3. Riskienhallinnan toteutus, vastuut ja raportointi

Hyvinvointialueen toimialajohtajat johtavat ja seuraavat oman toimialansa riskienhallinnan asianmukaisuutta ja vastaavat omalta osaltaan prosessiensa puitteissa riskienhallinnan toteuttamisesta.

Hyvinvointialueen ja toimialojen johtoryhmissä arvioidaan riskejä. Hyvinvointialueen johtoryhmän säännölliset riskienarvioinnit ja riskienhallintatoimenpiteet keskittyvät merkittävimpiin hyvinvointialueen strategian toteuttamista ja tavoitteiden saavuttamista uhkaaviin asioihin. Toimialojen johtoryhmissä arvioinnin painopiste on operatiivisissa ja taloudellisissa riskeissä huomioiden kuitenkin, että arviointia tehdään kokonaisuutena ja strategisen riskin tunnistaminen voi tapahtua myös toimialoilla.

Lisäksi jokainen yksikkö ja työntekijä ovat vastuussa oman toimintansa riskienhallinnasta. Riskien yksilötasoisia hallintakeinoja voidaan sisällyttää esim. työ- ja turvallisuusohjeisiin. Yksilön vastuulla on toimia ohjeiden mukaisesti ja ilmoittaa havaitsemistaan poikkeamista ja puutteista.

Konsernijohto (aluehallitus, hyvinvointialuejohtaja sekä konsernipalvelujen toimialajohtaja) vastaa konsernivalvonnan järjestämisestä ja seuraa riskienhallinnan toimivuutta konserniyhteisöissä.

Turvallisuus- ja varautumisyksikkö on osa Keski-Uudenmaan pelastuslaitos-toimialaa, mutta vastaa hyvinvointialueen kaikista turvallisuuden osa-alueista kuten esimerkiksi henkilö, tila, ja tietosuojaturvallisuudesta. Tarkoituksena on tukea ja auttaa hyvinvointialueen toimialojen yksiköitä turvallisuuden ja varautumisen suunnittelussa

sekä käytännön ratkaisuissa. Yksikkö toteuttaa systemaattisesti eri toimialojen yksiköiden turvallisuuskäytänteiden riskinarviointia yhdessä tilahallinnon, tietohallinnon, työsuojelun sekä pelastustoimen asiantuntijoiden kanssa. Seuranta toteutetaan myös omavalvonnan keinoin.

Hyvinvointialueella on toteutettu loppuvuodesta 2023 työpaikkojen työolojen haittojen ja vaarojen arvioinnit. Haittojen ja vaarojen arviointi tehdään jokaisessa työyksikössä sekä esihenkilöille omansa. Arviointien tulee olla ajantasaisia ja ne päivitetään aina työolosuhteiden olennaisesti muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa ja aina olosuhteiden muuttuessa.

Aluehallitus antaa tilinpäätöksen yhteydessä valmistellussa toimintakertomuksessa selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Lisäksi sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta raportoidaan osana hyvinvointialueen osavuosisikatsauksia.